

СТАНОВИЩЕ

относно дисертационен труд на тема:

РАЗВИТИЕ НА ТРАДИЦИЯТА В КУЛТУРНИТЕ ВЗАИМООТНОШЕНИЯ МЕЖДУ БЪЛГАРИЯ И АВСТРИЯ СЛЕД 1989 ГОДИНА. СЪВРЕМЕННО БЪЛГАРСКО ИЗКУСТВО В ЧУЖДЕСТРАННИЯ ХУДОЖЕСТВЕН КОНТЕКСТ

за присъждане на образователна и научна степен „доктор“
в професионално направление 8.1. *Теория на изкуствата*
на Теодора Константинова

Представеният дисертационен труд се състои от текст с обем от 220 стр. с библиография, приложение с разговори с десет избрани личности, свързани с темата на изследването в обем от 27 стр. и албум с 154 илюстрации в обем от 77 стр.

Най-напред, оценявам високо дързостта на докторантката да се заеме с проблематика, разглеждаща взаимодействието и контакта между култури, нещо, което е трудно дори и за изследовател с дълъг опит или колектив с големи възможности, още повече, посветена не на установени и възприети в обществен и научен план постановки за минали периоди, а свързана със съвременното функциониране на изкуството. Вижда се обаче, че ограничаването на фокуса в един географски, културно-исторически и времеви диапазон, декларирано ясно в заглавието, насочва очаквания за възможността в труда да бъдат направени приносни моменти към сегашното състояние на изследванията в съвременното българско изкуствознание. Обяснимо е, че един съвременен отрязък на художествените явления у нас, какъвто е разглеждания период на социални и политически промени след 1989 година, е трудно податлив на обобщения и в този смисъл гледната точка на докторантката – да открие в тези художествени явления определени ситуации, породени и осъществени в резултат на контакта с Австрия като част от срещата на България с Европа и Запада – със сигурност разширява нашия общ поглед върху картината на събитийността и промените във функционирането на българското изкуство.

В Увод са изложени задължителните за дисертационния труд формулировки на обект на изследването, цели, задачи, методология. Още в началото при определянето на предмета на изследване – проследяването на динамиката в културния и художествения обмен между България и Австрия чрез разглеждането на формите и различните събития (форуми, панаири, изложби, пърформанси и др.) и участниците (организатори, спонсори, институции, куратори, артисти, изкуствоведи, журналисти и др.) – авторката показва и

двете линии, по които върви изследването. От една страна се разглеждат начините на функционирането на изкуството, а от друга – тематичното и стилово разнообразие на арт формите на изразяване на самите художници. Трудностите при намирането на достатъчно адекватна методологическа рамка и методи, за да се анализира и интерпетира целия „жив“ материал, събран добросъвестно от докторантката Теодора Константинова през годините на системно проучване, се допълват и от факта, че за самото съвременно изкуство у нас, както и за контактите Изток-Запад и културните процеси отвъд желязната завеса след премахването ѝ, методологическите обосновки са твърде общи и недостатъчни, независимо от крачките, направени в тази насока. Малкото аналитични трудове и наши и чужди автори, опитващи се да дадат научна обосновка на съвременните събития в художествените практики в и днес съществуващите разлики в изкуството на Средна и Източна Европа, са надлежно щудирани и включени от докторантката. Затова и в интердисциплинарната методологическа рамка на дисертационния труд се използват методи, присъщи на различните науки, имащи отношение към социалния статус на артиста и художника и към визуалните средства на неговото изразяване. Така се използват методи, присъщи на антропологията и социологията на изкуството и културата в анализирането на социалните и културните контакти, в проучването на статуса и идентичността на творците и адаптирането или дълготрайното им присъствие/отсъствие в чуждата среда (предимно в първа и втора глава), докато в други глави (трета и четвърта) се търсят нови, по-адекватни методологически възгледи, привличащи семиотиката и херменевтиката при интерпретацията на визуалния образ и проблемите за визуалния наратив, без да бъдат декларативно акцентирани в хода на разработката.

Структурата на дисертацията е логична, като в последователен порядък се разграничават различни периоди и социално-културни взаимоотношения в зависимост от политически, идеологически, социални и духовни идеи и настроения в обществото и в държавните (институционални) връзки между двете страни. Отделните глави показват различните подходи при подбора и анализа на наблюдаваните събития, изложби, отделни артисти и творби. Докато в някои от главите преобладава социално-психологическа и идейно-съдържателна интерпретация на личностните артистични кураторски и проектни изяви, както и действащите в момента връзки и институционални възможности, то в други глави проличават възможностите на докторантката да подбере и анализира конкретните

творби и автори в действително изкуствоведски план. Тези нейни способности я правят една от малкото бъдещи изкуствоведи, които имат добра професионална подготовка за занимания в академичното изследване на практиките в съвременното българско изкуство.

В предложения текст проличава съзнателност, насоченост, постоянство и проникателност при разглеждането на обекта на изследване – т.е. съвременните изяви на артистите в различните форми на излагане и социализиране на творбите им у нас и в Австрия, самия процес на осъществяването на проектите, отражениято им в текущата критика у нас и в Австрия, личностното отношение на творците към събитията и собствената си мотивация за участието в тях. Значението на това емпирично по рода си проучване и аналитично като научен продукт изследване авторката заявява и в своите приноси, като посочва тяхната документална стойност и това не буди съмнение.

Прави впечатление, все пак, еднопосочност на контактите, с преобладаващо движение към Австрия, което е обяснимо с нейното притегателно влияние през годините и преди и след социалните промени в България. До каква степен очертаните тенденции в дисертационния труд ще продължават и се развиват е въпрос на бъдещето. Направената моментна картина на художественото взаимодействие между българското и австрийското изкуство могат да се отчетат като стъпка в доближаването ни към проблемите на постмодерната ситуация в изкуството и културата и в този смисъл дисертационният труд има своите качества.

Албумът с илюстрации повтаря до известна степен включените в текста и би могъл да бъде подложен на по-голяма систематичност чрез отделни раздели, тематични рубрики и автори.

Авторефератът и приносите отразяват съдържанието на дисертационния труд. Приложените публикации са достатъчни, в съответствие на съществуващите възможности за научно отразяване на съвременните художествени процеси.

В заключение, имайки предвид положителната оценка на стойността на дисертационния труд на Теодора Константинова, препоръчвам на научното жури да ѝ бъде присъдена образователната и научна степен „доктор“.

10.10.2021

доц.д-р Оксана Минаева